

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sectio IV. Quo pacto Habitus concurrant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

SECTIO IV.

Quo pacto Habitus concurrat.

Qui negant habitus distinctos in voluntate, hinc confirmant suam sententiam, quia explicari vix potest, quâ ratione tales habitus ad actus concurrant: neque enim videntur posse concurrere efficienter, nam ante ipsum actum sentitur eorum inclinatio; neque formaliter, quia si hoc modo concurrerent, semper sentirent eorum inclinatio, cum semper eodem modo habitus informet voluntatem. Sed huic obiectioni feci satis supra numero 45. ubi ostendi, rectè posse habitum in genere causâ formalis, facilitare; neque hinc sequi, semper debere inclinare: quia licet semper eodem modo inhæreat voluntati, non tamen semper datur cognitio obiecti ad quod inclinatur, & sine quâ non potest ad illud inclinare. unde etiam non semper actu inclinatur, sicut physica prædeterminatio, licet sit determinata ad actum, nisi tamen detur cognitio in voluntate, non potest actu determinare.

Sed vrgent ratione à priori: Quia si habitus non est cognitio, nec formalis affectio circa aliquod obiectum, non potest intelligi quâ ratione alliciat & inclinet formaliter voluntatem ad amorem, ergo non potest formaliter concurrere.

Facile respondeo Primò, ipsas passionibus, quæ in omnium sententiâ à cognitionibus distinguuntur, inclinari formaliter voluntatem ad obiectum, ergo potest aliquid inclinare, licet nec sit cognitio, nec amor obiecti, neque concurrat efficienter. Deinde, sicut impulsus in meâ manu productus, est qualitas naturâ suâ manum inclinans ad nouum ubi acquirendum; & licet actu non illud producat (pono enim me illi impulsui actu resistere) actu tamen me inclinatur, & sentio illam inclinationem, & illi resistendo laboro: ita similiter dico, habitum esse impulsivum quemdam naturâ suâ inclinantem ad producendum amorem (cum enim amor sit entitas realis positiua, sicut vbicatio, non video cur possit esse qualitas naturâ suâ inclinans in vbicationem, & non possit esse alia inclinans ad amorem.) & dum est ille habitus in voluntate, præfenti cognitione voluntatem inclinari ad amorem, quem si non eliciat, sentit difficultatem, sicut eam sentit resistens.

do impulsui, ne moueat manum. Differentia tantum est in eo, quod impulsus manus cum præcisè inclinatur ad motum, quia non pendet à cognitione, potest actu inclinare etiam deficiente cognitione; habitus autem, quia inclinatur ad amorem qui pendet à cognitione, non potest actu inclinare, nisi detur actu cognitio. Ex his fit, ut sicut quod maior est impulsus, eò maiorem sentit manus difficultatem in resistendo illi, & tantus potest esse impulsus, ut nullatenus valeat illi resistere; ita etiam quod intensior est habitus, & maior illius inclinatio ad amorem, eò voluntas maiorem sentiat difficultatem, & minorem habeat libertatem ad non amandum: tantaque potest esse inclinatio qualitatis in illâ residentis, & nequeat voluntas resistere, & consequenter careat libertate, & eiusmodi est physica prædeterminatio, & cognitio beatifica; habitus autem, quia non tam determinatè inclinantes, sicut physica prædeter-

minatio, non tollunt simpliciter libertatem, licet aliquantulum illam minuant propter aliqualem inclinationem ad obiectum. Ecce ergo, quàm facile explicatur concursus habitus in genere causæ formalis, quem sentimus ante operationem. Et hæc fuit sententia Aureoli, Durandi, Paludani, & Scoti apud P. Suarez Disputat. 44. Sectione 5.

Deinde dico cum Suarez ibi numero 6. ubi D. Thomam, Caietanum, Capreolum, Occam, Gabrielem, Maiorem, & alios pro se refert, etiam efficienter habitus concurrere. Quod probò Primò à simili de impulsu, qui in tantum inclinatur manum ad motum, in quantum est productivus illius, & conatur suum effectum producere, ergo similiter habitus in tantum inclinatur voluntatem, in quantum de se ordinatur ad faciendum actum, conaturque efficere illum. Secundò idem probò ab experientia, quia quod intensiorem habet habitum voluntas, eò cum minori labore & defatigatione efficit actum; ergo, quia minorem adhibet conatum, minoremque concursum præfente habitu quàm eo absente (si enim æqualem adhiberet conatum, non minus defatigaretur) ergo habitus concurrat efficienter. Patet, quia alias non posset voluntatem à tanto concursu levare; & hinc fit, ut præfente habitu intento cum maiori distractione ad alia obiecta, possit voluntas actus illius habitus efficere, ut patet in homine habente habitum intentum amandi Deum: eò enim facilius etiam occupatus in aliis rebus Deum diligit, cuius non potest alia esse ratio, nisi quia partito concursu cum habitu, maior remanet voluntati virtus ad alios actus.

Dices: Habitus producuntur ab actibus, ergo habitus non sunt productivi actus, quia non possunt duæ res se invicem causare efficienter. Ob hoc argumentum mouentur nonnulli recentiores, ad negandum habitui talem concursum efficientem. Sed immeritò; non enim vrget, quia in multorum sententiâ (quæ saltem ex hoc capite non reiicitur) accidentia concurrunt partialiter ad formam, & postea forma concurrat ad alia accidentia similia, & ipsimet, qui hæc obiciunt, tenentur id fateri: nam species intellectuales, vel saltem phantasiæ, quæ intenduntur per actus, producuntur ab his, & illæ postea concurrunt efficienter ad actum similem, neque in hoc vlla potest esse repugnantia.

Hinc inferes Primò, Auctores, qui dicunt, habitus solum concurrere formaliter, quales sunt Aureolus, Durandus, & alij supra pro primâ parte nostræ sententiæ allegati; hos, inquam, non sufficienter explicare maiorem hanc facilitatem quæ in ipso actuali exercitio provenit ab habitu: hæc enim, ut proximè dixi, arguit efficientiam, quam non concedunt illi Auctores. Item eos, qui solum concursum efficientem habitui concedunt, ut sunt Suarez, & alij ab ipso proximè citati, non explicare, quâ ratione inclinatio habitus sentiat ante actum; in nostrâ autem sententiâ asserente, & formaliter & efficienter habitum concurrere, utrumque rectè explicari, & omnibus aduersariorum argumentis fieri satis.

Inferes Secundò, non rectè à P. Vasquez in 1. 2. Disputat. 83. cap. 2. explicari habitus facilitatem per hoc, quod habitus concurrat ad nouum modum ipsius actus, qui modus sit facilitas. Inferes, inquam, hac doctrinâ non rectè explicari faci-

cilitatem habitus, quia, si voluntas totam substantiam actus efficit sicut antea, tantum laborabit ac antea, licet habitus producat illum alium modum; sicut tantum defatigabitur quis portans lapidem, siue alius iuxta ipsum portet alium lapidem, siue non. Ratio est, quia tunc non completur nec minuitur concursus voluntatis in suum actum, sed additur nouus concursus, ob nouam tamen entitatem, quæ se solâ illum concursum requirit; ergo tantum defatigatur voluntas quantum antea; ergo, ut habitus eam reddat facilem, & minus laborantem, debet cum ipsâ ad substantiam actus concurrere, iuxta dicta supra. Adde, non posse explicari in actu ipso producto, quid sit ea facilitas.

Rogabis Primò, vtrum posset habitus simul cum voluntate ad actum se intensiorem concurrere. Huic ex parte satisfeci in simili de specie, in præsentia tamen addo, minorem etiam esse difficultatem: cum enim habitus non det simpliciter posse, & sine illo possit voluntas cum actum intensum efficere, multò melius poterit cum habitu, licet hic multò remissior sit quàm actus, & in nostrâ sententiâ gradus homogeneos adstruente poterit habitus ad omnes gradus concurrere simul cum voluntate, licet propter remissionem, quam habet, non admodum eam faciliat ad tam intensum actum.

66 Secundò potest quæri, an habitus sine vnione præcisè assistendo voluntati possit illam facilitare. Respondeo breuiter, facilitatem, quæ ex concursu effectiuo provenit, posse tunc ab eo præstari: nam (ut sæpè dixi) ad concurrendum efficienter, non est necessum, concausas esse vnitas; inclinationem autem antecedentem, quæ in genere causæ formalis præstatur, non posse sine vnione intelligi, ut per se est euidens.

Rogabis Tertio, an anima simul cum habitu possit actum intensiorem facere, quàm sola. Negat aliqui, quia si id esset verum, sequeretur, habitum dare etiam simpliciter posse, nam actum in eâ intentione non potest sine habitu voluntas facere: atqui habitus non dat nisi facile posse, ergo. Hæc ratio nihil valet. Nam quando dicitur, Non potest voluntas cum actum in tantâ intentione facere, iam hoc non pertinet ad simpliciter posse, sed ad melius, sicut etiam sine habitu non potest voluntas facere simpliciter actum cum eâ suauitate, in hoc sensu, id est, ad modum quo actus fit, bene potest habitus dare simpliciter posse, id est, ut fiat

67 cum tali aut tali facilitate, intentione, &c. Puto ergo dicendum, voluntatem adiutam habitu posse habere intensiorem actum, quàm solam. Ratio est manifesta: quia concurrente habitu, non ita influit voluntas, sicut sine illo, ergo habet ex præsentia habitus maiores vires, quàm sola, ergo poterit facere plures gradus actus. Confirmo, gradus intensiōis in meâ sententiâ sunt omnino similes, & primus potuit esse octauus, & è contrario, ergo voluntas potest ab habitu iuari ad nouos gradus seu maiorem intensiōem. Patet consequentia, nam ille nouus gradus non requirit diuersam vel altioris ordinis virtutem, cum non sit perfectior primo, sed solum magis multiplicatam seu magis expeditam; atqui per habitus augetur voluntatis virtus, quia ipse habitus potest efficere tales actus. Deinde, voluntas minus occupata potest plura facere similia his quæ ma-

gis occupata aliis potuisset. Confirmo, voluntas habens habitum circa vnum obiectum, melius & ad plura alia obiecta potest attendere, quàm si careret eo habitu, ut & aduersarij fatentur; ergo etiam circa idem obiectum poterit intensius operari. Patet euidenter consequentia: nam idem est ab habitu accipere simpliciter posse duo obiecta simul, cum antea non posset nisi vnum, ac accipere posse circa idem obiectum duos gradus, cum antea non posset nisi vnum. Vtrobique enim accipit posse simpliciter tam multum facere. Neque hinc sequitur, simile agere in simile: nam voluntas alterius ordinis cum actu, & non etiam comparatur in intensiōe.

Fortè adhuc respondebis, potentiam præsentem habitu non posse totum suum conatum adhibere, sicut vnus ignis non potest in præsentia alterius. Sed contra, quia hoc gratis dicitur. Exemplum autem de igne, non est ad rem, ibi enim ideo debet attemperari concursus, quia effectus non est capax augmenti; nam forma ignis producta est incapax intensiōis: vnde, si ambo ignes concurrunt, debent idem facere quod vnus solus. In nostro autem casu est locus, ut effectus sit maior, cur ergo debebit se coarctare potentia?

SECTIO V.

An Habitus contrarij repugnent inter se diuinitus.

Puto, solum repugnare naturaliter, non enim apparent contradictoria aliqua, quæ sequerentur casu quò diuinitus ponerentur simul.

Dices: Simul esse intensè propensum ad odium, & propensum etiam intensè ad carentiam illius repugnat. Primò, nego ea esse contradictoria magis, quàm simul esse summè frigidum, & summè calidum. Secundò, licet illi duo effectus formales essent contradictorij, adhuc non inferretur, habitus hos non posse esse simul: nam casu quo essent simul, vnus alterum impediret, ne eommunicarent eum effectum formalem; tunc enim maneret voluntas in æquilibrio, vno habitu alteri aequè ponderante.

Urgebis: Effectus formalis nihil est aliud, quàm forma vnita subiecto; tunc autem totum hoc reperiretur, ergo & effectus formalis. Respondeo, effectum formalem actu propensi ad odium non solum coalescere ex habitu & ex subiecto vnitis, sed etiam ex carentiâ contrariæ attractionis, sicut effectus formalis grati Deo non solum dicit gratiam supernaturalem vnitam subiecto, sed & carentiam peccati; vnde, si diuinitus peccatum simul & gratia existant, non redditur subiectum dignum actu amore Dei. Idem est in nostro casu.

Obiicies Secundò: Habitus vitiosus non potest diuinitus conservari in subiecto, ergo nec potest diuinitus simul esse cum habitu virtutis. Consequentia patet, quia si conservatur simul cum contratio cui naturaliter repugnat; debet necessariò, conservari miraculosè. Antecedens verò suadetur, nam Deus non potest esse causa particularis & supernaturalis habitus vitij, tribueretur enim illi ea inclinatio ad peccatum, quod Deo indignum est. Primò respondeo, negando